

Geschichte der geistlichen Stiftungen, der adlichen Familien, so wie der Städte und Burgen der Mark Brandenburg

[Urkunden-Sammlung für die Orts- und spezielle Landesgeschichte]

Riedel, Adolph Friedrich

Berlin, 1863

CDIII. Testament des Dechanten am Domstifte St. Nicolai zu Stendal,
Heinrich Belitz, vom 13. October 1507.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56044)

CDIII. Testament des Dechanten am Domstifte St. Nicolai zu Stendal, Heinrich Belitz,
vom 13. October 1507.

In nomine Domini. Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo septimo, Indictione decima, die uero Mercurii, tertia decima mensis Octobris, hora vespert. vel quasi, pontificio sanctissimi in Christo patris et domini nostri, Domini Iulii diuina prouidentia pape secundi anno quarto, in mea notarii publici testiumque infrascriptorum presentia personaliter constitutus Venerabilis Vir Dominus Hinricus Belitze, Decanus ecclesie Sancti Nicolai Stendaliensis, Halberstadenensis diocesis sanus mente et languens corpore voluit et asseruit de bonis et rebus suis omnibus et singulis disponere hoc prefens suum nuncupatium Testamentum fecit et condidit modo infra scripto. Primum profitebatur, se tenere sanctam orthodoxam fidem, quodque in illa viuere et mori intenderet, et si Stendale decesserit, velit quod mox emisso spiritu conducantur quatuor probi presbiteri conductitii in dicta ecclesia qui alternis horis bini et bini legant psalterium quousque corpus leuetur ad sepeliendum et detur cuilibet vnus florenus vel viginti duo solidi Stendalienses. Mittatur etiam ad ecclesias et dentur cuilibet volenti celebrare duo grossi Brandenburgenses et supplicetur cuilibet, ut dignetur pie habere memoriam rogando pro anima sua. Et simili modo detur prouisoribus fratrum minorum pro quolibet fratre presbitero IIII fl. eiusdemque iniungatur vt fratribus id intimetur et supplicent eys modo premissis. Si decesserit elegit sepulturam in capella beate Marie retro turrin Ecclesie Sancti Nicolai prope sepulchrum bone memorie Domini Doctoris Hinrici Ellinge sibi amicissimi. Capitulo Stendaliensi assignauit prouentus prebende sue, qui iuxta illius ecclesie consuetudinem debentur, per vnum annum post obitum suum pro memoria sua in choro singulis annis peragenda, ita vt decano duplex portio et cuilibet vicario ac viciorum absentium loca tenentium detur cuilibet presenti in vigiliis, missa et commendatione pro interessendo cuiuslibet officii III denarii Stendalienses. Ad hos prouentus colligendos deputauit decanum successorem suum aut in eius absentia seniore canonicum residentem: precium uero curie decanatus videlicet triginta marcae Stendalienses diuidatur inter vicarios singularum quatuor ecclesiarum opidi Stendal, et dentur vicariis ad S. Nicolaum decem marcae, ad beatam Virginem octo, ad S. Jacobum sex, ad S. Petrum quinque pro memoria sua per eos specialiter anuatim peragenda. Et si non sufficiunt he summe addatur quantum necesse sit vt he memorie dotentur. Capitulo ecclesie Sancti Nicolai Magdeburgensis assignauit triginta florenos pro memoria sua et totidem Capitulo Sancti Bonifacii Halberstadenensis pro memoria sua ibidem annuatim agenda. Ad vicariam suam in ecclesia Lubecensi assignauit florenos triginta pro reparatione vestium. Ad beneficium in Magna Schwechten assignauit florenos viginti et in Soltwedel totidem pro illorum vestibus reficiendis et meliorandis. Monialibus Sancte Katerine in Stendall assignauit florenos triginta et ultra illos detur illis una tunna Bernowiensis et duo floreni pro refectione die exequiarum suarum. Fratribus minoribus in Stendal dentur octo stanna boni panni Stendaliensis, cum quibus vestiantur fratres primo magis indigentes: prouisoribus ecclesie Sancti Nicolai triginta florenos, Beate Marie, Sancti Jacobi et Sancti Petri cuiuslibet ecclesie duas marcas assignauit, pro quibus disponant pulsari campanas tempore sepelitionis funeris sui. Ad Sanctam Gertrudam et Sanctum Georium (sic!) cuilibet capelle vnam marcam. Laurentio Ruven quem nutriuit assignauit sexaginta marcas de promptis dandas: item redditus emptos a quondam Jacobo Gerchel ciui in Tangermunda pro quadraginta marcis, de quibus Hans Bucholz, filius Gysonis redemit

septem modios, de quibus habet recognitionem suam et relictā dicti Jacobi Gerchels detraxit partem pro vitalibus, assignauit eidem Laurentio ad vitam suam. Defuncto dicto Laurentio vna medietas dictorum prouentuum vna cum sua sorte ad monasterium Sancte Katerine et alia medietas ad hospitale Sancte Elisabeth perueniat. Testatore quoque defuncto he littere apud vicarios ecclesie Sancti Nicolai deponantur, eo vero Laurentio defuncto monialibus et prouisoribus hospitalis tradantur, qui tunc aliis legatariis testatoris respondebunt de suo censu vt est premissum. Item de prouentibus suis a consulatu Stendaliensi nec non capitulo Hauelbergensi per eundem emptis sub redemptione assignauit Gaspero Demker pauperi nepoti suo sex marcas ad vitam suam. Item de eisdem donauit Domino Petro Demker tres marcas similiter ad vitam suam. Item censum quindecim florenorum per Testatorem emptum a consulatu Brunsvicensi et totidem emptos a consulatu veteris ciuitatis Brandenburg pro sexingentis (sic!) florenis: item alios ducentos florenos de promptioribus suis recipiendos vna cum censu pro illis emendo legauit et assignauit pro vno studente in loco vbi studium uiget generale, tenendo ita vt per septennium illis vt possit uel si interim aut completo septennio in romana curia stare et officium copistarum discere aliasue in practica juris ibidem se exercere uelit, aliud biennium et non vltra indulgeatur ei ita vt post hos nouem annos semper alijs assumatur et si lapsu primo anno reperiat scurrilis seu non proficiens amoueatur et alijs assumatur. Ad hanc rem elegit executores dominos suos Gregorium Schulten presbiterum Tangermundanum, Vicentium Tyden scholasticum ecclesie Sancti Nicolai Magdeburgensis, Arnoldum Buditzen, canonicum ecclesie Sancti Nicolai Stendaliensis, Henricum Horn decanum ecclesie Sancti Bonifacii Halberstadenfis, Ottonem Vicken et Hermannum Güssfelden, vicarios ecclesie Sancti Nicolai Stendaliensis, ita vt quod maior pars concluserit quod illa sit rata: cui maiori parti Arnoldus Buditzen etiam obtemperabit, qui prima uice debet eligere et assumere Ludouicum filium Stephan Schulten oppidani Stendaliensis, eoque per lapsum temporis amoto alium eligere semper de parentela sua, si aliquis sit docilis et aptus ad hoc, alioquin alium probum iuuenem ex Stendal oriundum docilem tunc assumere possint. Vno dictorum executorum sublato decanus Stendaliensis pro tempore existens succedat in locum eius. Deinde uero alio eorundem testamentariorum in Domino defuncto decanus cum superstitibus testamentarijs eligat alium in locum defuncti testamentarii, idque sic continuetur, vt decanus semper sit vnus ex eis, qui singuli annuatim debent habere vnam marcam Stendaliensem de his prouentibus pro solitudine sua. Item Laurentio Ruwen assignauit literas super prato in Roxe cum sua sorte. Item decano Stendaliensi decimam minutam in Roxe, pratum in campis uille Buck cum chirographis suis litteris desuper datis. Item amphoras appensas parieti uersus estuarium maius, item alias duas amphoras, quarum quelibet de vna stopa, item scutellas duas staneas habentes insculptam imaginem Sancti Nicolai, et ollas eneas et assignauit vt maneant apud decanatum orauitque vt successor sit fautor et amicus saltem sue vltime uoluntatis. Fratri suo Peter Buditzen assignauit vnum cochlear argenteum et sex florenos. Item filio suo Peter Buditzen quadraginta marcas et vnum cochlear argenteum. Barbare filie sue assignauit vnum cochlear argenteum et sex florenos, Eue Metten nunc uxori Arnt Kleinow vnum cochlear argenteum et tres florenos, Sixto et Leuino Vngelinge cuilibet vnum cochlear argenteum et tres florenos. Arnoldo Buditzen craterem suum argenteum maiorem: ipse etiam recipiat libros per testatorem emtos et conseruet pro vsu cognatorum. Alios libros patru sui bone memorie magistri Ottonis de Specke dominus Otto Vicke ad se recipiat et faciat de illis secundum testamentum domini Ottonis de Specke. Domino Hermann Capellano suo

remisit triginta florenos, quos testator recepit de bonis quondam Bernhardi Schulten ideoque restituantur et reponantur de bonis suis, et unam tunicam de vestibus suis recipiendam. Katherine coquinatrice, detur merces sua cuius designatio reperitur in copiaro antiquo et addantur decem marce. Domino Johanni Bunting, Ludouico Alsleben, Arnoldo Wüfteden et Matthie Hasselmann cuilibet vnum florenum. Item dicto domino Arnoldo Wüfteden uocabularium catholicum, Matthie Montag vnam tunicam et vnum lectum et vnum florenum. Alia supellex et res alie uendatur consanguineis si affectent, alioquin aliis, et illorum pretia comportentur, addantur alie pecunie vsque ad centum marcas monete siue pagamenti Stendaliensis, item addantur adhuc viginti marce, cum quibus emantur annui redditus ad instituendam vnam missam in dicta capella retro turrim per beneficiatos in eadem alternatis vicibus, anno die hora consueta celebrandis, de quibus quidem redditibus detur semper celebranti vnus grossus Brandenburgensis: quod si forte opes sue non sufficiant fiat saltem per aliquot menses siue septimanas quousque aliis uel alii adimpleant, quod multis de votis sperauit acceptum. Et de his prouentibus detur decano Stendaliensi annuatim vna marca monete siue pagamenti Stendaliensis, ut hos beneficiatos eorumque officium benigne fauere et tueri dignetur. Et quatenus premissa de hac missa dominis canonicis non displiceant et non contradixerint etiam extraiudicialiter ut assolent, tunc etiam nihil fiat, sed he pecunie etiam pro studente siue studentibus habeantur, et deputentur duo potius quam vnus, ubi et quando redditus possint sufficere eis, et reliqua si que fuerint dentur pauperibus. Ad hanc igitur voluntatem suam eiusque executionem elegit dominum Gregorium Schulten prepositum Tangermundensem, cui legauit vnum de crateribus argenteis minoribus et quinque florenos, dominum Vincentium Tyden scholasticum Sancti Nicolai Magdeburgensis, cui assignauit maiorem anulum suum aureum et quinque florenos, Henricum Horn decanum ecclesie Sancti Bonifacii Halberstadenfis, cui assignauit alium craterem argenteum et quinque florenos, Arnoldum Buditzen canonicum, Ottonem Vicken uicarium ecclesie Sancti Nicolai, cui et assignauit tunicam fuscam panni florentini, Hermannum Gussfeldten, cui et donauit decretales et practicam ferrariensem et unicum lectum de XVIII strigis cum bona sponda. Similiter Katherine detur vnus lectus cum sponda breuiore. Laurentio Ruwen dentur duo lecti et tria vasa stannea de coquina, cochlearia, tria parua linteamenta, cacabi, olle lutee aliaque ferramenta domus et coquine: Item butyrum caseos et singulas carnes salsas: De cullinis etiam recipiat quatuor meliores cum sedibus et tribus scamnis, habeat computorium meum melius cum meliori cista et lauacrum in estuario pendens et minorem mensam ibidem stantem. Reliqua scamna et mense maneant apud decanatum. Alios cullinos habeat frater cum pueris suis, dentur et illis tres lecti de melioribus et quatuor vasa stannea meliora. Ad exequias inuitentur capitulum, consularis, amici, cognati et vniuersus clerus Stendaliensis. Fratri autem et filio eius, Petro, Sixto et Leuino Vngelingen detur cuilibet pannus Leidenfis pro mantello, tunica et calligis latitudinis et longitudinis eys decentibus, quibus sint induti in exequiis suis. Sextus decretalium impressus detur Hans Kolck lanifici aut heredibus eius. Clementine in papyro de manu scriptoris dentur Beckmanno Kastel. Iste enim pertinent ad libros quondam Ludewig Honesche. Res et bona sua Magdeburg in domo sua consistencia assignat paupercule Barbare quam noscit dominus Johann Goldschmidt, cui et commisit ut tradat ei. Ipsi domino Johanni assignauit florenos duos. Bona Bernhardi et quid de illis obuenit sunt in cista quercina quam noscit familia testatoris: nunquam miscuit ut asseruit inter res suas. Dominus Hermannus Man sit de ratione harum rerum: de bonis quondam Jacobi Stalberg nihil ad eum peruenit,

sed singula per Achim Louwen non retenta et asportata per prouisoires hospitalis St. Elisabeth sunt recepta et ad illud allata, ita ut de his a testatore uel testamentariis suis ratio exigi non deberet. Causa dominorum Mathie Hasselmann et Mathie Mondag ut non maneat indefensa, debet de bonis testatoris defendi: Sunt etiam he cause pro parte eorum ut sperauit instructe. Item legatis donatis et ordinatis promissis rite distributis si que superfuerint alia et restantia bona, ad illa instituit pauperes Christi, dans atque concedens suis testamentariis executoribus etc. — Super quibus omnibus et singulis premisis dictus dominus Hinricus decanus notarium publicum infra scriptum — requisit —. Acta fuerunt hec Stendal in curia testatoris in stabula hiemali presentibus ibidem dominis Nicolao Houel, Matthia Hasselmann, Johanne Osterburg Sancti Nicolai, Arnoldo Wistede, Sancti Petri, Hinrico Roxen Sancte Katherine Stendaliensium ecclesiarum vicariis, Bechmanns Schulten vicecapellano in Osterburg et Augustino Heinrich testibus ad premissa uocatis et requisitis.

Et ego Ludolphus Nagel Halberstadenfis diocesis clericus publicus etc.

Nach dem Original im Besitz der Besigischen Familie, jetzt in Verwahrung des Herrn Apotheker Mandenberg zu Seehausen in der Altmark.

(Weggelassen sind nur gegen Ende die gewöhnlichen notariellen Formeln.)

Das in diesem Testamente gegründete Stipendium besteht noch. Die dabei erwähnten Functionen des Dechanten hat jetzt der Superintendent zu Stendal.

Mittheilung des Herrn Gymnasial-Lehrer Göge in Stendal.

CDIV. Bischöfliche Bestätigung für eine Altarstiftung zu Gardelegen, vom 9. October 1508.

Ex parte dilectorum nobis in christo Johannis falcken, Canonici, Bernnhardi Oltzen, vicarii ecclesie sancti nicolai Stendaliensis, et Nicolai Falcken, incole ac opidani Gardelege, halberstadenfis nostre diocesis, nobis est euidenter propositum, qualiter ipsi deuotionis zelo permoti ex suis inuicem contributis et iuste conquisitis bonis et facultatibus quoddam beneficium ecclesiasticum sine cura in capella sancti spiritus Gardelegensi in honorem beatissime et intemerate virginis Marie atque sanctorum virginum Katherine et Appollonie ac beatorum apostolorum Simonis et iude, patronorum ad tres missas ebdomadales perpetuas in laudem omnipotentis suarumque ac omnium christi fidelium salutem animarum fundare et instaurare decreuerunt, id ipsum nonnullis infra designatis redditibus et emolumentis annuis dotando et ad predictum beneficium assignando et in perpetuum appropriando, videlicet triginta modios siliginis per nicolaum falcken in villa vthmode pro quinquaginta florenis renensibus summe capitalis comparatos, vnum eorum cum dimidio siliginis ex molendino Bernhardi Oltzen prope Gardelegen sito, quod vulgariter dye Salsendorfsche mull nuncupatur, Sedecim modios cum dimidio siliginis et ordeï per dominum Johannem falcke predictum in villa groffaw pro viginti florenis renensibus summe capitalis emptos, Septem modios siliginis in villa lintstete ac vnum eorum siliginis et viginti solidos in villa Schume, necnon vndecim solidos in prefato opido Gardelege per Nicolaum lireman pro